funkciju komentiranja snimaka, Elschek obrađuje temu ovog izdanja u šest poglavlja. To su redom: *Glazbala, žanrovi i stilske cjeline instrumentalne glazbe, Prigode u kojima se svira, Instrumentalni repertoar i napjevi, Folklorna glazba i plesovi, te Uža karakterizacija instrumentalne folklorne tradicije.* Cjelinu zaokružuju: trinaest notnih transkripcija solističkih i skupnih izvedbi, tekstovi snimaka s pjevanjem, 28 crno-bijelih i kolor fotografija, indeksi nazivlja glazbala, instrumentalnih sastava, instrumentalnih melodija, funkcija svirke, plesova i početaka tekstova. Tu su također popis glazbenika s godinama rođenja i brojem snimke te lokaliteti prema abecednom redu i upisani u kartu Slovačke.

Riječ je o veoma uspjelom izdanju koje pruža uvid u izabranu temu i daje naslutiti vrijednost svekolike slovačke instrumentalne folklorne glazbe. Glazbala su obilježena prema uvriježenoj klasifikaciji Hornbostela i Sachsa. U solističkoj svirci [prve tri strane ploča] najzastupljenija su aerofona glazbala koja čine preko polovine slovačkog instrumentarija, dok u instrumentalnim skupinama [druge tri strane ploča] dominiraju kordofona glazbala. Najstariji je sastav koji čine gajdaš i dva violinista. Instrumentalne melodije u pravilu nastaju na temelju napjeva, ali Elschek registrira početke autonomnog instrumentalnog folklornoglazbenog mišljenja. Regionalne stilske značajke razlaže na temelju osnovne podjele na zapadnu, središnju i istočnu Slovačku.

Uz ovo dobro opremljeno izdanje s obiljem raznovrsnih i kvalitetnih glazbenih primjera, moguće je samo požaliti da se nije otišlo još korak dalje u predstavljanju glazbala što su primjerice fujara ili oktávky. Ona su ukratko opisana u popisu glazbenih primjera, a od pomoći su i slikovni prilozi. Ipak, malo proširenje moglo je, čini se, zaokružiti i to područje izdanja uz čije će prve tri strane ploča svaki namjernik zadovoljiti znatiželju, a uz druge tri možda i zaplesati.

SVANIBOR PETTAN

Ivan Ivančan, Narodni plesni običaji Južne Dalmacije. Narodna plesna kultura u Hrvata, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1985, 478 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Najveći dio ovog rada poznat je otprije iz knjige **Narodni plesovi Dalmacije 1** u izdanju Instituta za narodnu umjetnost [sada Zavod za istraživanje folklora], Zagreb 1973. godine [izdanje je rasprodano], a prikazao ju je Mirko Ramovš u Narodnoj umjetnosti br. 13/14, str. 609 [također rasprodano]. Najprije nekoliko riječi o tom nepromijenjenom dijelu. Osnovu knjige čini pregled plesnih tradicija Južne Dalmacije, koji je autor sačinio na osnovi vlastitih terenskih istraživanja ovog područja vršenih od 1950. do 1970. Pravilnom razumijevanju i tumačenju same građe znatno pridonosi uvodno poglavlje *Utjecaj Dubrovačke Republike na kulturnu situaciju u Južnoj Dalmaciji.* Prezentirajući ovdje brojne historijske izvore, Ivančan upozorava na jake veze Dubrovačke Republike sa Španjolskom i Napuljskom Državom. Tu nalazi porijeklo mnogih plesnih elemenata koji podsjećaju na španjolske i južnoitalske plesove s kastanjetama, odatle je i moreška, španjolski ceremonijal na dubrovačkom dvoru itd. S druge strane, dosta je velik broj elemenata koji su došli iz Srednje Evrope zahvaljujući vezama Dubrovnika s Ugarskom. Od brojnih srednjoevropskih utjecaja naročito naglašava pojavu lančanih plesova s lukovima, kao varijante lančanih plesova s mačevima. Kao i u Srednjoj Evropi, i u Dubrovniku su te plesove izvodili pripadnici obrtničkih cehova. Autor nalazi tu i ples zastavnika, koji se može nadovezati na srednjoevropski Fahnentanz.

Analizirajući u slijedećim poglavljima narodne plesove i plesne običaje Konavala, Dubrovačke župe, Lopuda, Koločepa, Šipana, Dubrovačkog primorja, Mljeta, Pelješca, Korčule i Lastova, zatječe tamo ostatke španjolskog načina

plesanja, lančane plesove, morešku, ples zastavnika, oružane seoske čete i njihove kapetane, društva mladića societas, mješničare i bubnjare i još mnogo toga što su posjedovali stari Dubrovčani.

Za svako od ovih regionalnih područja dan je abecedni popis plesnog repertoara, a zatim su opširno i dokumentirano prikazani plesni običaji. Sami plesovi prikazani su na tri načina: riječima, notnim sistemom V. Žganeca i Labanovom kinetografijom. Svakom plesu pridodan je melodijski zapis [ako se izvodi uz glazbenu pratnju]. Autor se ne ograničava samo na prikaz seoskog plesa, već obraća pažnju i na gradski ples i njihovu interakciju.

U novoj knjizi određenu novost predstavljaju opisi konavoskih plesova i korčulanskih kumpanija. Ovi plesovi bili su prikazani u drugim radovima i njihovim uključivanjem u ovu knjigu dobili smo prikaz plesnih tradicija Južne Dalmacije na jednom mjestu, čime je znatno olakšan pristup ovoj građi. Dodajmo da su knjige u kojima se nalaze opisi konavoskih plesova i korčulanskih kumpanija odavno rasprodane i zato nedostupne potencijalnim korisnicima. Šteta je što autor nije pridodao i opis lastovskoga pokladarskog kola, čime bi pregled važnijih plesnih tradicija ovog područja bio potpuno zaokružen.

Potpuno nov sadržaj knjige je studija *Narodna plesna kultura u Hrvata*. Već dulje vrijeme osjeća se nedostatak sintetskog prikaza razvoja folklornih plesnih tradicija Hrvatske. Još u drugoj polovici prošlog stoljeća pripremao se naš poznati etnomuzikolog i etnokreolog Franjo Kuhač da napiše **Povijest slavenskih plesova**, ali je ostao tek na prikupljanju materijala, a poslije njega nije ni bilo ozbiljnijih pokušaja. Ova studija u dobroj mjeri nadoknađuje taj nedostatak. Razumijevajući folklorni ples kao društveni i kulturni proces, Ivančan je ovdje prikazao taj razvoj, služeći se prije svega historijskim izvorima. Najstariji pisani podatak do kojeg je došao seže u 13. stoljeće, da bi nas postupno doveo do današnjih dana. Na taj način ovaj rad predstavlja i sistematizaciju historijskih izvornika koji se odnose na folklorni ples. Paralelno s kronološkim prikazom razvoja autor, gdje god je to moguće, rješava i pitanje porijekla pojedinih važnijih plesova i plesnih običaja, ne zaboravljajući ni ovom prilikom urbane plesne tradicije. Nisu izostavljeni niti Hrvati koji žive izvan Hrvatske, a dan je i prikaz tzv. "druge egzistencije folklora", odnosno pozorničkog izvođenja narodnih plesova. Nije zaboravljen ni prikaz istraživačkog rada, čime su u većoj ili manjoj mjeri zahvaćena sva iole važnija etnokreološka pitanja.

Ova studija je značajna ne samo po svojoj sveobuhvatnosti nego i po tome što daje nove, sasvim svježe i čvrsto utemeljene pretpostavke razvoja pojedinih plesova i plesnih pojava ne samo u nas, nego i šire u Evropi. Stoga je zaista šteta da nema sažetka ove studije na stranom jeziku, jer bi sigurno pobudila i interes stranih čitalaca.

STJEPAN SREMAC

Vladimir Šoć, Staročrnogorske narodne igre, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1984, 165 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Prve podatke o narodnim plesovima i igrama Crne Gore nalazimo u putopisu Francuza Viala de Somiera iz 1820. godine. Nešto podataka o plesovima i igrama također ima u studiji Vuka Karadžića *Crna Gora i Boka Kotorska* iz 1837. godine. U drugoj polovini 19. stoljeća sve je više podataka o plesu i igri, a u posljednjim decenijima pojavljuju se i prvi tekstovi koji govore isključivo o ovim folklornim fenomenima. Prvi specijalistički pristup narodnim plesovima Crne Gore i njihov detaljan opis nalazimo u radu sestara Janković *Narodne igre I* [1934], a neposredno o